

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

วัดเป็นส่วนหนึ่งของพระพุทธศาสนา มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง ในอดีตที่ผ่านมา เมื่อมีพระพุทธศาสนาอุบัติขึ้นในโลกแล้ว การดำรงอยู่เพื่อการปฏิบัติศาสนกิจ การเผยแผ่พระศาสนาของพระพุทธเจ้าและเหล่าพระสาวกทั้งหลาย ได้ใช้ป่าเป็นที่พักอาศัย และเผยแผ่หลักธรรม แก่บรรดาเหล่าพุทธศาสนิกชน และเมื่อมีความเจริญรุ่งเรืองมากขึ้น ของศาสนา การขยายความเป็นอยู่จากป่าที่มีความสงบ ร่มรื่น ร่มเย็น ได้เข้าไปสู่บ้านสู่เมือง พร้อมกับมีผู้มีจิตศรัทธาได้สร้างวัดให้พระภิกษุ สามเณร ได้พักอาศัย และเจริญจิตภาวนา และทำการเผยแผ่พระศาสนาได้เป็นอย่างดี เมื่อพระพุทธศาสนาได้เผยแผ่มาสู่ประเทศไทย โดยการนำของพระโสณะเถระและพระอุตตร ซึ่งเป็นชาวชมพูทวีปมีชีวิตอยู่ในช่วงพุทธ ศตวรรษที่ 3 รัชสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราชไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนก่อนบวช แต่หลังจาก บวชแล้วแตกฉานในพระไตรปิฎก จึงได้ร่วมทำสังคายนาพระไตรปิฎกครั้งที่ 3 และได้รับ แต่งตั้งให้เป็นพระธรรมทูตไปประกาศพระศาสนายังดินแดนสุวรรณภูมิ ศาสนิกชนคนไทย ก็ได้ยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี มีการประพฤติปฏิบัติอยู่ในระเบียบวินัย ของพระพุทธศาสนา ผู้ที่ศรัทธามากก็ยอมรับนับถือและสละชีวิตฆราวาสหันเข้าวัดบวช เป็นพระภิกษุ และสามเณร ทำให้พุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองขึ้น ในประเทศไทยในอดีตคนไทย อาศัยวัดเป็นที่ฝึกอบรมศีลธรรม และศึกษาเล่าเรียน ทั้งทางโลกและทางธรรม คือ เรียนพระ ธรรมวินัยด้วย และมีการเรียนการสอนให้รู้ ภาษาไทย แก่บุตรหลาน เมื่อเจ็บป่วยก็มาอาศัยวัด เป็นที่รักษาพยาบาล ใช้วัดเป็นที่พักอาศัยของคนเดินทาง ชาวบ้านใช้วัดเป็นที่พบปะสังสรรค์จัด งานเทศกาล และมหรสพ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2533 : 217)

วัดเป็นศูนย์กลางแห่งกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เป็นแหล่งการศึกษาของประชาชนและ ทำหน้าที่เป็นสถาบันหลักในการฝึกอบรมพระสงฆ์ที่จะสืบต่อพระพุทธศาสนาและพลเมือง ที่จะรับผิดชอบสังคม ในอดีตพระภิกษุสงฆ์มีฐานะเป็นทั้งครูและผู้ฝึกอบรมให้แก่ประชาชน ในชุมชนเกือบทุกเรื่อง ทั้งด้านจิตใจและด้านความเป็นอยู่หรืออาชีพของประชาชนนอกจากนั้น วัดยังมีฐานะเป็นโรงเรียน แม้ปัจจุบันความเป็นศูนย์กลางในบางเรื่องจะลดลงแต่ความสำคัญ

เหล่านี้นั้นก็ยังคงอยู่เฉพาะวัดในเขตภูมิภาค บทบาทของวัดยังคงมีความเข้มข้นอยู่ค่อนข้างมาก ทั้งในเรื่องการพัฒนาชุมชน การพัฒนาอาชีพหรือหน่วยส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน การรวมกลุ่ม การเป็นหน่วยสังคมสงเคราะห์และความเป็นศูนย์กลางทางด้านจิตใจยังคงอยู่มีเสถียรภาพแต่อย่างใด (กรมการศาสนา. 2540 : 1) ความสำเร็จของวัดในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนย่อมขึ้นอยู่กับการบริหารหมู่คณะหรือการปกครองดูแล ตลอดทั้งการแนะนำ การสั่งสอนอบรมพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ ที่มาพำนักในวัดให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในพระธรรมวินัย ปฏิบัติตนตามกฎหมายบ้านเมือง ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่งและประกาศของมหาเถรสมาคม ซึ่งเป็นองค์กรสูงสุดของคณะสงฆ์ไทยและปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารหมู่คณะเป็นหัวหน้าสงฆ์ในวัดก็คือ “เจ้าอาวาส” นั่นเอง เจ้าอาวาสจึงมีบทบาทในการเป็นผู้นำระดับท้องถิ่น ซึ่งมีความใกล้ชิดกับชาวบ้านมาก ชาวบ้านจะให้ความเคารพยกย่องว่าพระสงฆ์เป็นผู้นำทางวิญญาณของชาวบ้านทุกหมู่เหล่า เพราะผู้ที่เจ้าอาวาสได้นั้นต้องมีพรรษา 5 ขึ้นไป เป็นผู้มีความรู้ความสามารถสมควรแก่ตำแหน่ง มีความประพฤติเรียบร้อยตามพระธรรมวินัยมีศีลจารวัตรที่น่าเคารพเลื่อมใสเป็นผู้ทรงเกียรติ เป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์ในท้องถิ่นนั้น (พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล. 2541 : 104) เจ้าอาวาสเป็นพระสังฆาธิการผู้มีหน้าที่บริหารและปกครองวัด ที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด พระพุทธศาสนาจะเจริญก็เพราะความเลื่อมใสของประชาชน เจ้าอาวาสย่อมเป็นตัวจักรสำคัญในความเจริญของพระพุทธศาสนา ดังนั้น การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน เจ้าอาวาสจะต้องเป็นบุคคลที่ประชาชนเคารพนับถือ เป็นที่ศรัทธาของประชาชน (พระธรรมวโรดม. 2539 : 118) เจ้าอาวาสนั้นเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการให้วัดบรรลุเป้าหมายตามภารกิจของคณะสงฆ์ที่กำหนดไว้ให้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ 6 ด้านได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ และด้านการสาธารณูปการ (พระธรรมวรนายก. 2546 : 165 - 166)

จากกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้สังคมไทยในปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาประเทศมุ่งเน้นการพัฒนาความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้สังคมไทยเปลี่ยนเป็นสังคมเมือง ความสัมพันธ์และการพึ่งพาอาศัยกันของคนในชุมชนในสังคมเปลี่ยนไปเป็นต่างคนต่างอยู่ เป็นสังคมบริโภคนิยมความเสื่อมถอยทางศีลธรรมจริยธรรมมีมากขึ้น และขาดศรัทธาในพระพุทธศาสนา วิถีชีวิตของคนไทยเริ่มห่างไกลจากวัดมากขึ้น ทุกที เป็นปัญหาสังคมมากขึ้นเรื่อย ๆ ปัญหาที่เกิดขึ้นกับพระพุทธศาสนา ที่สังเกตได้จากปรากฏการณ์ทางสังคมไทยหลายประการ เช่น ผู้เข้าวัดส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ส่วนวัยรุ่นหนุ่ม

สาวไม่นิยมเข้าวัด อันเนื่องมาจากสาเหตุคือ มีการสร้างโบสถ์วิหารเกินความจำเป็น พระภิกษุบางส่วนกระทำผิดหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาและปฏิบัติตนไม่ก่อให้เกิดศรัทธาต่อประชาชน (ประเวศ วะสี. 2545 : 75) และในปัจจุบันมีปัญหาในสังคมไทยในการเหยียดหยามซ้ำเติมกัน การจ้องจับผิดกันเองและที่หนักกว่านั้น พระสงฆ์ก็ถูกมองในด้านลบ โดยที่สังคมก็ไม่แยกแยะ เป็นเหตุให้ชาวบ้านขาดการนับถือพระภิกษุสงฆ์ ทำให้พระพุทธศาสนาเสียหาย สิ่งที่น่าคิดก็คือ ควรจะต้องรีบเร่งแก้ปัญหานี้ โดยเป็นหน้าที่ของพระภิกษุทั้งหลายที่ต้องแก้ไขปัญหานี้เอง เพราะพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงให้พระสงฆ์ทั้งหลายเป็นผู้ประกาศคำ สอนและสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาเอาไว้ เมื่อหันกลับมาดูหน้าที่ของพระสงฆ์ที่พระพุทธองค์ทรงให้ไว้เป็นหลัก 2 ประการ นั่นก็คือ การตั้งใจฝึกฝนอบรมตนเองอย่างเคร่งครัดและการตั้งใจแนะนำ สั่งสอนให้ประชาชนรู้ว่าอะไร ผิด - ถูก ดี - ชั่ว บุญ - บาป ควรทำ - ไม่ควรทำ แต่พระสงฆ์ยังทำหน้าที่ได้ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์พอ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงชี้ให้เห็นหลักการแก้ปัญหที่เกิดขึ้นจากคำสอนที่ว่า คนจะดีได้นั้น ต้องคบคนดีเป็นกัลยาณมิตร และอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการทำความดี ด้วยหลักการเพียงสองข้อนี้ พระสงฆ์ต้องถามตัวเองว่า พระสงฆ์ได้ทำหน้าที่อบรมบ่มนิสัย ให้ประชาชนเป็นคนดีและบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการทำความดีมากน้อยแค่ไหน ซึ่งถ้าพระสงฆ์ทำหน้าที่ไม่ครบย่อมเกิดปัญหาขึ้นมาอย่างแน่นอน แต่อย่างไรก็ตาม การแก้ปัญหานี้จะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของชาวพุทธจึงจะสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว หากทำโดยลำพังคนใดคนหนึ่ง วัดใดวัดหนึ่งก็ยากจะเห็นผลแห่งความสำเร็จในเวลาอันสั้น เพราะฉะนั้นปัญหานี้ชาวพุทธจะต้องช่วยกันทำตามพุทธวิธี ซึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงให้ไว้ในมงคลชีวิตข้อที่ 4 คือ ปฏิรูปเทศวาสะ การอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม (พระธรรมเทศนาพระภิกษุวิริยคุณ (เผด็จ ทัตตชีโว. 2544 : 4) แม้ในปัจจุบันการบริหารวัดจะยึดภารกิจของวัดตามที่กำหนดเอาไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 แต่การบริหารวัดโดยส่วนใหญ่แล้วยังไม่ประสบความสำเร็จ มีส่วนที่ต้องปรับปรุงอีกมากมาย เช่น การขาดการคัดสรรบุคคลที่จะเข้ามาบวช จัดการเผยแผ่ธรรมะยังขาดความต่อเนื่อง การบริหารวัดให้มีอาคารสถานที่เหมาะสมต่อการศึกษาและปฏิบัติธรรมยังทำได้ไม่คึก ทำให้อาคารสถานที่ขาดความน่าสนใจ การดำเนินงานต่าง ๆ ของวัดยังขาดการวางแผนในระยะยาว (สุพัฒน์ มนต์ไพบูลย์ และคณะ. 2539 : 6 - 9) จากสาเหตุดังกล่าว ทำให้วัดเสื่อมลงจากบทบาทเดิมที่เคยเป็นมาแต่อดีตมากยิ่งขึ้น คนไม่ค่อยเข้าวัด ผู้ยึดหลักศีลธรรมในการดำเนินชีวิตลดน้อยลง แต่หากมองปัญหาเหล่านี้ในมุมกลับแล้วจะพบว่าแท้จริงคนทุกคนอยากเข้าวัด เพียงแต่วัดยังไม่น่าเข้าดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ที่จะต้อง

เป็นผู้นำ ในการพัฒนาวัดให้น่าเข้า โดยการปรับปรุงวัดให้มีความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ พื้นที่วัดต้องแบ่งเป็นเขตพุทธาวาส ที่ตั้งของโบสถ์ประดิษฐานพระพุทธรูป เขตธรรมาวาส ที่แสดงธรรมอบรมประชาชน และเขตสังฆาวาสที่พักของพระสงฆ์ อย่างเป็นสัดส่วนและดำเนินการพัฒนาวัด โดยยึดตามหลักปฏิรูปเทศ 4 ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นหลักธรรมอย่างหนึ่งของการบริหารวัด แปลว่า อยู่ในถิ่นที่สมควร เป็นลักษณะของการทำงาน โดยดำเนินการพัฒนาวัดให้เหมาะสมแก่การสร้างคนดีมีอยู่ 4 ประการ ประกอบไปด้วย

1. อาวาสสี่ปายะ คือ การปรับปรุงสภาพทางภูมิศาสตร์ของวัดให้ดี ปลุกต้นไม้ให้ร่มรื่น ดูแลวัดให้สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย
2. อาหารสี่ปายะ คือ การดูแลอาหารการกินของญาติโยมที่มาวัดให้ดีให้ความเคารพของทานในญาติโยม และรวมถึงการจัดระบบการบริหารการเงินให้รัดกุมด้วย
3. บุคคลสี่ปายะ คือ พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ศิษย์วัด จะต้องอบรมให้มีกิริยามารยาทเรียบร้อยสมกับที่เป็นคนวัด มีอหิชาศย์ไม่ตรี ต้อนรับญาติโยมที่มาวัดอย่างดี รักษาดีอย่างเคร่งครัด และหมั่นศึกษาธรรมปฏิบัติธรรม ให้คนวัดเป็นแบบอย่างทางความประพฤติแก่ญาติโยมที่มาวัด
4. ธรรมะสี่ปายะ คือ เมื่อประชาชนมาวัดแล้วอย่าให้กลับบ้านมือเปล่า ต้องได้เรียนรู้ธรรมะ ได้ข้อคิดกลับไปใช้ในการประพฤติปฏิบัติในชีวิตได้ โดยวัดจะต้องมีการอบรมสอนประชาชน ทั้งการปฏิบัติ เจริญสมาธิภาวนา และการเทศน์สอนหลักธรรมต่าง ๆ เมื่อพัฒนาวัดได้เช่นนี้แล้วช่วยทำให้ประชาชนเข้าวัดมากขึ้น และวัดได้ทำหน้าที่หลักในการอบรมศีลธรรมสร้างคนดีให้เกิดขึ้นแก่ สังคมอย่างจริงจังได้ (พระธรรมเทศนาพระภิกษุญาณวชิโรดม (แห้ว) วัดป่าสุทธจินดา, 2544 : 8 - 9)

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาการบริหารวัดของเจ้าอาวาสในจังหวัดหนองคาย โดยการนำเอาหลักปฏิรูปเทศ 4 ไปใช้เป็นหลักในการบริหารวัด เพราะเป็นหลักการบริหาร โดยใช้หัวข้อธรรมะในทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการบริหารวัดให้มีความสอดคล้อง และครอบคลุมภารกิจของวัดที่กำหนดเอาไว้ 6 ด้าน อีกทั้งผู้วิจัยต้องการเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศ 4 ของเจ้าอาวาสในจังหวัดหนองคาย โดยจำแนกตามตัวแปร ที่เป็นปัจจัยส่วนบุคคลของเจ้าอาวาส ได้แก่ 1. พรรษาของเจ้าอาวาส 2. ขนาดของวัด ทั้งนี้เพราะเจ้าอาวาสเป็นผู้มีบทบาทและหน้าที่สำคัญที่สุดในการบริหารวัด ถ้าวัดใดเจ้าอาวาสบริหารงานได้ดีวัดนั้น ก็จะมีความสำเร็จส่วนวัดใดที่เจ้าอาวาสขาดความสามารถในการบริหารที่ดี วัดนั้นก็ย่อมเสื่อมการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งประโยชน์เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ได้นำไปวางแผนเพื่อพัฒนาและฝึกอบรมให้เจ้าอาวาสใช้หลักปฏิรูปเทศ 4 ในการบริหารวัดให้มากขึ้น เพื่อความเจริญของวัดและพระพุทธศาสนา และเพื่อให้เจ้าอาวาสในจังหวัดหนองคาย ได้ปรับปรุงการบริหารวัดโดยใช้หลักปฏิรูปเทศ 4 อันเป็นแนวทางที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงให้ไว้ในการจัดทำที่อยู่อาศัยหรือวัดให้เป็นถิ่นที่เหมาะสมเหมาะแก่การเป็นที่อยู่อาศัยของบรรพชิต เป็นที่บำเพ็ญกุศล เป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจของประชาชนในท้องถิ่นและเป็นสถานที่สำหรับประพฤติกฎปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย จำแนกตามจำนวนพรรษา และขนาดของวัด
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย

สมมุติฐานของการวิจัย

1. การบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
2. พระลูกวัดที่มี จำนวนพรรษา และขนาดของวัด ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

จากการวิจัยเรื่อง การบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด หลักการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศ 4 ตามแนวคิดของ พระภิกษุญาณวชิโรดม (พระธรรมเทศนาพระภิกษุญาณวชิโรดม (เผด็จ ทัตตชีโว).

2544 : 8 - 9) อันเป็นหลักธรรมที่สำคัญในการบริหารวัดให้เหมาะสมแก่การสร้างและอบรม พุทธบริษัท ให้เป็นคนดีของสังคม ประกอบไปด้วย โดยการนำเอาหลักปฏิรูปเทศ 4 ประการ ประกอบด้วย อาวาสสัปปายะ อาหารสัปปายะ บุคคลสัปปายะ และธรรมะสัปปายะ มาเป็น กรอบแนวคิดในการวิจัย ครั้งนี้

2. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ พระลูกวัดในเขตการปกครอง คณะสงฆ์อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย จำแนกตามจำนวนพรรษา และขนาดของวัด

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) โดยการนำเอาหลักปฏิรูปเทศ 4 ประการ ประกอบด้วย อาวาสสัปปายะ อาหารสัปปายะ บุคคลสัปปายะ และธรรมะสัปปายะ

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พระลูกวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอ ท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย จำนวน 352 รูป

3.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ พระลูกวัดในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย จำนวน 185 รูป กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ (Krejcie and Morgan)

4. ขอบเขตด้านพื้นที่

พระลูกวัดในเขตการปกครอง คณะสงฆ์อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย สังกัดมหานิกาย

5. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ตั้งแต่เดือน 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 จนถึง 15 มีนาคม พ.ศ. 2559 ระยะเวลา 4 เดือน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมตามหน้าที่ของเจ้าอาวาส โดยนำหลักปฏิรูปเทศ 4 มาบริหารวัด ซึ่งประกอบด้วย

1. อาวาสสัปปายะ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมให้วัดมีความสะอาด สงบ ร่มรื่น ปลอดภัยและเป็นระเบียบ วางผังก่อสร้างอาวาสโดยแบ่งออกเป็นเขตต่าง ๆ ชัดเจน ดำเนินการก่อสร้างอาวาส โดยคำนึงถึงลักษณะการใช้งาน การใช้วัสดุก่อสร้าง และเทคนิคที่ใช้ในการก่อสร้าง มีการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ของวัดให้มีความร่มรื่นและความสะอาด ฝึกคนในวัดให้มีจิตสำนึก รับผิดชอบดูแลรักษาอาคารสถานที่ในวัด

2. อาหารสัปปายะ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมให้วัดมีโรงครัวที่สะอาดอาหารมีคุณค่าทางโภชนาการ ปริมาณเพียงพอและทำทันเวลา มีทุนในการพัฒนาวัดที่มาจากที่ตั้งอยู่ในความดีตามพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ในวัด และการอบรมสั่งสอนประชาชนอบรมคนในวัดให้มีศีลและมารยาทงามในการหาทุนเข้าวัด พระสงฆ์ในวัดมีการบิณฑบาตฉันภัตตาหารพร้อมกัน และแบ่งปันลาภที่ได้มาอย่างเป็นธรรม

3. บุคคลสัปปายะ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมให้วัดมีการคัดเลือกบุคลากรเข้ามาสู่วัดในทุกระดับ มีการแบ่งหน้าที่ให้บุคลากรในวัดทุกคนได้ร่วมรับผิดชอบตลอดถึงเอาใจใส่ดูแลความเป็นอยู่ของทุกคนในวัด ดำเนินการพัฒนาบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ในวัดให้ได้รับการศึกษาทั้งปริยัติและปฏิบัติอย่างเต็มที่ มีการอบรมมารยาทให้สมกับเป็นคนวัดและให้คนที่ช่วยงานวัดได้รับประทานอาหารและพักผ่อนอย่างเพียงพอ

4. ธรรมะสัปปายะ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมให้วัดมีการเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดำเนินการให้บุคคลในวัดมีความเข้าใจธรรมะทั้งในภาคปริยัติและปฏิบัติ เผยแผ่ธรรมะตามหลักพุทธวิธี หาแบบเรียนที่ดีมาใช้ในการเรียนการสอน และนำธรรมะไปใช้ปกครองหมู่คณะภายในวัด

เจ้าอาวาส หมายถึง พระภิกษุที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ปกครองวัดและผู้บริหารจัดการวัด ซึ่งเป็นวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดหนองคาย พ.ศ. 2557 สังกัดมหานิกาย

พรรษา หมายถึง ระยะเวลาที่อุปสมบท โดยนับ 1 ฤดูฝน 3 เดือนเป็น 1 พรรษา (ต้องปวารณาเข้าและออกพรรษาคด้วยจึงจะได้พรรษา) นับตั้งแต่อุปสมบทจนถึงปัจจุบันของเจ้าอาวาสในจังหวัดหนองคาย พ.ศ. 2557 สังกัดมหานิกาย แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

1. น้อย หมายถึง ระยะเวลา นับตั้งแต่อุปสมบทจนถึงปัจจุบันของเจ้าอาวาสในจังหวัดหนองคาย จำนวน 0 – 4 พรรษา
2. ปานกลาง หมายถึง ระยะเวลา นับตั้งแต่อุปสมบทจนถึงปัจจุบันของเจ้าอาวาสในจังหวัดหนองคาย จำนวน 5 – 9 พรรษา
3. มาก หมายถึง ระยะเวลา นับตั้งแต่อุปสมบทจนถึงปัจจุบันของเจ้าอาวาสในจังหวัดหนองคาย จำนวน 10 พรรษาขึ้นไป

ขนาดของวัด หมายถึง การแบ่งขนาดของวัด โดยใช้บุคลากรที่มีอยู่ในวัดซึ่งประกอบไปด้วยพระภิกษุ สามเณร ศิษย์วัดและผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในวัดเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งขนาดของวัดเป็น 3 ขนาด ดังนี้

1. ขนาดเล็ก หมายถึง วัดที่มีบุคลากรในวัดหรือปฎิญจวารค มีพระสงฆ์ 1- 9 รูป

2. ขนาดกลาง หมายถึง วัดที่มีบุคลากรหรือทศวรรค มีพระสงฆ์ 10 - 19 รูป

3. ขนาดใหญ่ หมายถึง วัดที่มีบุคลากรหรือวิสตุวรรค มีพระสงฆ์ 20 รูปขึ้นไป

มหานิกาย หมายถึง คณะของพระสงฆ์ไทยสายเถรวาทลัทธิลังกาวงศ์ ซึ่งเป็นพระสงฆ์ส่วนใหญ่ในประเทศไทย เป็นฝ่ายคันถธุระ มหานิกายหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า คามวาสี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบพฤติกรรมการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศของเจ้าอาวาสใน จังหวัดหนองคาย ทั้งโดยภาพรวมและเปรียบเทียบความแตกต่างตามตัวแปรที่เป็นปัจจัยส่วนบุคคลของเจ้าอาวาส และตัวแปรที่เป็นปัจจัยทางกายภาพของวัด

2. เป็นแนวทางหนึ่งที่จะให้เจ้าอาวาสในจังหวัดหนองคายนำไปใช้ในการบริหารวัด ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ตลอดจนเผยแผ่ศาสนาธรรม ผู้จิตใจ ของพุทธศาสนิกชนได้อย่างกว้างขวาง ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงยิ่ง

3. เป็นข้อมูลแก่คณะสงฆ์ในจังหวัดหนองคาย และเพื่อพัฒนาคุณภาพของการบริหารจัดการวัดให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น